

—

ՊՐԻԼՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՄԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Դուրս գալիս լրագրաց ճանրու
ծախքը յմազգրութեան վրայ է
լրագրոյս վերադրեալ. նախ
կամ որ եւ ինչ գրութիւն յմազգր
— Տնօրէնին պիտի ուղղուի, և Պո-
լիս Զինելի Խան, Մամուրի գրասե-
ռանը.

Ճամբու ճախըք չմարում նա-
մակ չնդունուիր:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՈՒՄ 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ
ՔԱՂԱՔԱՆԵՐ

Ռուսիոյ յարուցած խնդրոյն Անդ-
ղիոյ մէջ պատճառած դժգոհութիւնն
ու զրդիւր բնական մարմնացու իր-
շարժի իշխանիներէրորդ ծանուցադը-
նովը, որոյ մէջ կը հնաւատու թէ Ռուսիա
Արեւելի կամ մանաւանդ Ռուսներն
կայսրութեան դէմ թշնամական դի-
տում մ'ունենալէ շատ հեռի է. ընդ-
հակառակն՝ Օսմանեան կայսրութեան
անդորրութեանն ու բարդաւաճու-
թեանն կը դիմաւորելու այս մասին կա-
տորութեան համամիտ է Անդղիոյ հետ
Ահաւասիկ:

Զարգօ՛ւ ՍէԼ՝ 20 նոյ 1870
Պարան.

« Վեհ... կոչյսեր հրամանաւ ձեզ
ըրկում ծանուցադիրը Բրիտանական
Վեհափութութեան արտաքին գործոց
պաշտօնէին հաղորդած Ժամանակինիւ
Վանադէք իմաստն ու նշանակութիւնը
լաւ բարձրեն լայր»

« Երբ որ 1866 թ. ապրիլի 25-ին սկսվեց
գերմանիայ մէջ անհրաժեշտ եղած պա-
տերազոյմն առաջը տեղում թէ ետեւ ժո-
ղովում Դաւանդու համար իրապոյ ժող-
գրեւանական խոսքը հղար թիւան խնդ-
րէր, եղաւ, որ բոլոր կոմսին հետ ա-
նոր հիմանը վրայ վիճաբանած ժամա-
նակինը առիթ ունեցաւ նշանակել
այն վոլաբարում թիւաններն աւ ապահո-
ւել թիւան զրաւականները որք Սեր-
աւիդը ներկայ վիճակը վոլովորդ հա-
մանական զէպքեր հարկաւ որ կընէին
ուստիոյ համար:

« Լորտ Ռշալ կառարեալ արգա-
րախնդ թեամբ ճանչեց այն հարկը
Չժիտեց որ 1856 թ. դաշնագրով թեան
դրոյն իւր իմաստին որ եւ չայլա-
րու թիւն նոյն դաշնագրով թեան վե-
րաքննութիւնը պիտի յառաջ բերէր.
« Ռշալի որ այն հաւանական գէտ
քերը կառարգում չդաւան, Լորտ կրան-
վիլ չիմար ժխտել թէ այսօրուան օրս
այն դաշնագրով թիւնը ճանր փոխ-
տութիւններ կրած է իր հակառակա-
րէն մէկուն մէջ »

Այն վտուխտութեանց մէջ հռուստոյ մտքին զարնողն՝ իր նկատմամբ անոնց մէջ անպարտաւորաւ արուեստակետութեան արուեստականութեան հոգին է, ոչ ալ մեծ երկրի մը սահմանադրւիլին վրայ դոգմէն անկախ վտարիկ պետութիւն մ'ը տեղծուելէն անտր համար ծագելիք հետեւանքը, այլ՝ դիտարկուելու այն գիւրութիւնն է, որով Լեւոյակեան երաշխաւորութեան ներքեւ դրուած հանդիսաւոր գաշաւադրութիւն մը՝ կրքեւելէն հաղիւ տառն տարի ետքը կըրտաւորուի իր դրոշմ եւ իմաստովն մէջ՝ նոյն իսկ այն տէրութեանց աչքին առջեւ, որք անոր նորհապառն ոյժի բոլորին:

« Այսպիսի նախընթաց օրինակի մը
առջեւ Ռուսիա ի՞նչ արժէք կրնայ վե-

բաղրեւ այդ դաշնագրութեան դորու
թեանն եւ Մեւ ծովու չէ զընթացման
սկզբանը մէջ դանեւ կարծած ապահո-
ւիւ թեան գրաւակամին: Բերեալ 1836ի
դաշնագրութեամբ Արեւելից մէջ հիմ-
նուած հաւատարմիչութիւնը խողած
է 'ի փաստ հոստիոյ Մեր Օգոստ. Տե-
րով ըրած որոշումն՝ այն հաւատարա-
կըցիւ թիւնը վերահաստատելէ զտո-
ռոյցն ըսն չէ:

« Բրիտանական վեհապետութեան
կառավարութիւնն երբեք չհաճիր իր
ծովեզերաց ապահովութիւնն այնպիսի
սի դաշնադրութեան մը ձեռք թողուլ
որ այլ եւս չյարդուիր Ռուստի իր ար-
դարարութեան թիւում չկրնար նոյն պար-
տականութիւններն ու նոյն իրաւունքը
մեր փրպ. ալ չհասնել » :

« Բայց մեք գլխավորապէս այս
կողմէնք հաստատել թէ մեր այս որո-
շումը բնաւ ժողովրդով ինչ չպարունա-
կեր վեհ. կայսեր Արեւելից նկատմամբ
ուրեմտ. քաղաքացաւորութեան մէջ

« Արդէն դուք քանի անգամ առիթ ունեցած էք Անդղղից կառավարութեան հետ բացատրութեան մըտնելու այն ընդհանուր դիտմանց վրայ՝ զորս երկու կառավարութիւններն ունին այդ կարեւոր խնդրոյն մէջ, իրցից ստուգելով էք երկու կառավարութեանց ալ սկզբունքն ու շահերը մի եւ նոյն են, եւ մեք ալ ընդունութեամբ ճանչէնք զինք այդ համամարտիւնը:

« Աստից եղբակիցուդ ցինք թէ Օսմանէան կայսրութեան սպառնացող վտանգներն սղսթրուան օրս ոչ Անդղիայէն ոչ ալ Իտալիայէն կ'ենան դալ թէ այս երկու կառավարութիւններն հաւատար փափաք ունին անոր դիպութիւնն հետը եղածին չտի՛ երկար ժամանակ հաստատ տահել զբան եւ Յովիմանին քրիստոնեայ հրապարակաց մէջ ծագած ոնհամաձայնութիւններն հանդարտեցնողք եւ հաշտեցնելով եւ թէ իր ջանից հակառակ վճռական դատարան թիւն մը արտաքին չած ժամանակի երկու ին ալ որոշած են՝ տմեն քանի առաջ տնդ շուքու մը իր քաղցի մեծ տէրութեանց ընդհանուր համաձայնութեան մէջ վնասուել

Եւ Սյո զհոռութիւնքն մերն ընդէն
 դաշլում չեն։ Մեք չք հաւատաւոր
 թէ աստիկ կատարեալ նոյնութեամբ
 լուր համաձայնութիւն մը հարստաւոր
 կըլլայ Բրիտանական վեհապետութեան
 կառավարութեան եւ մեր մէջ։ Սյոն
 համաձայնութիւնը մեծ դին ունի մեր
 աչքին իրեն լաւագոյն երաշխաւորու-
 թիւն էլ րոպիլի իրադադութիւնն ու հա-
 տադարձութիւնն իրարմ պահպան
 ւոյն զօրութիւնքն արք Սրբեւ լեւան
 ինքեւն թէ կրնան ծագիլ

և Գէորգ Կոյսեբ հրամանաւ իշխա-
 նութիւնն արուած է ջեր լիւն մահան-
 ոյ մեր այս յայտարարութեանց հա-
 լածութիւնը Կլինէք Լեւոն Կրանձկին
 Սրտովն ու բաւ Կլլանք եկէ՛ք այս

բացառում թեմանց անկեղծությունը
լրացնող նախաձեռնող նախադասական, ամեն
դիմաց հասկացող թեմանց հնարաւորու-
թիւնը հեռացնելով Ռիթմանական վե-
հարաւորութեան կառավարութեան եւ
մեր մեջքէն մտաւորական շնորհ

40020.703

Այս ծանուցացողին Լորա երանվիլ
 Նոյ. 28 թվով՝ պատասխան մի գրած
 է, որոյ մէջ լքան թէ Կրշաքին իշ-
 խանի վերջին ծանոցացողին հայտա-
 րարդ զուն անկեղծ համաձայնութեան
 յոյս կուտայ Լորա երանվիլ կը վեր-
 լացնէ լքան թէ Անդղիս դեմքը
 նախորդի առաջարկութիւնը՝ կընդու-
 նի:

Մօրնինկ-Բօսմ լրագիրը կը յայտ-
նէ թէ դու մարտուելիք դեռ պանաժ ու-
ղովը Սեւ-Մովսէս ինդրէն զատ ուրիշ
բանի չախտիս պաշտի :

Դեռ ժամանական խորհրդարանին բաց-
ուելուն առթիւ կրօնական խորհուրդին
կողմէ կարգապահութեամբ ճառը նը-
շանակութեան արժանի է:

Գաղղիոյ դէմ մելուած պատերազմին վրայ խօսած ժամանակ կընէ թէ Գաղղիա հիմա պէտք է համագլուած բլլայ թէ Գերմանիոյ միացեալ զօրութեան դէմ չկրնար կենտրոն Ռայց Գաղղիականոյ յօռահատարանս կուրն երկարելուն պատճառ՝ ներկայ կառավարութիւնն եւ Գաղղիոյ մէջ ազդեցին երեսփոխանութիւն մը չգտնուիլը կը համարէ :

Իրան թէ այս պատերազմին յիշատակները խաղաղութիւնը անապահան չեն կրնար ընել: Եւստի պէտք է որ հտպուսթիան պայմանները Գաւրմանիոյ ըրած զոհողութեանց համեմատ ըլլան, եւ ամեն շանէ առաջ պէտք է տխրակի սահմանադրուի մը հաստատել: Եր Գաւրմանիա Գաղղիոյ մշխարհակալ զխտաբնէն տաշահովի:

Սյոնադատակը ծնաք բերելու համար Գաւրմանահան դաշնակից պետութիւններն իւր խնդրէն որ պէտք եղած մէջոյնքը մտապարտարեն ըլլադարին:

1856 ի դաշնագրով թևան խոգրոյն
Համար ալ կրօն թէ դաշնակից պե-
տութեանց կողմէ արտաքին գործոց
պաշտօնատուն եկամտ պաշտօնագր-
երը յայ կը յայտնեն թէ այս իշխե-
լոյն պատճառաւ խաղաղութիւնը չե-
ղոյ տկար :

Հատիկ Գաղըը նոյ. 1 թմուր ընդ-
հանրական կոնգրակա մի նորէն ըսա-
նաբլանք արձանից իտալից թմուրու-
րին եւ անոր պաշտօնից ու զօրաց դէմ,
բաց ռառոնց յովանէ յանուանէ նշա-
նակէր։

Ահաւորիկ իր խօսքերը. 2 20

ուելի եղբարք, եւ ձեր միջոցաւ հա-
մօրէն եկի զեցոյ լծէ մեր սեփականու-

թիւնն եղող դուռաններն ու փայտա-
քաղաքը կոխող բռնաբարող ու գը-
րաւորներն եւ անոնց դրժակցոյնները
ինչպէս նաեւ հրամայողները, ինքրող-
ները, օժանդակողները, խորհրդատու
ները, կողմնակիցները եւ այլն, ինչ աս-
տիւման տեղ ալ ըլլան, աւագ- լանայող-
րանաց ներքեւ ինկած են, եւ այն տ-
մեն կաթիլիկայ պատժոց եւ դատա-
պարտութեանց, զորս սուրբ կանոն-
ները, առաքելական դասմանաբար
թիւները, տիեզերական Ժողովները
եւ մասնադասեւ Տրիէքենտեան Ժու-
ղովր սահմանած են»

Աւելորդ է ըսել թէ Պապին այս
լրանադրանքն ալ ուրիշներուն պէս լա-
սաւորեալ աշխարհի՛ միտադր միայն
շարժած է: Երբ իսկ Հռովմէ փոք-
րութիւնը մեծ պատրաստութիւններ կը
դնանէ վառաւոր ընդունելութիւն մը
ընդերս վիճելի որ վաճառել թողաւ-
րին, որ յիշմարի սկիզբը հանդիս-
նալ Հռովմայի մասնէ:

Մինչդեռ Թուրքիոյ մէջ Յոյնք
 շերմ համահրուծիւն ցոյց կուտան Բլե-
 րուսիացոց եւ անոնց զինուորական
 յաջողածոց վրայ կուրսխանան, Եւ-
 նաստնի մէջ ընդհակառակն՝ Գաղ-
 ղիստացոյ կրած աղէտոց վրայ մեծ ցաւ
 եւ կսկիծ կ'ըլլան, եւ բազմաթիւ
 Հիւսնեսացիք Գաղղիան երթալով կա-
 մաւոր ջօրքանս կը գրուին եւ իբրու-
 սիացոց գէտ կը կառնին:

Մարտիրոսայի մէջ Ազառ-հրացանա-
ւորաց կամ կամաւորաց գործածու-
թեան համար նոր Միթրայեէօզ մը հր-
նարուած ըլլալով, որոց ամեն մէկը 500
ֆրանքի կենէ, Պ. Չափիրօրույ, յայն-
կաժառանգանք մէկ հատի մ'ստակը վը-
ճաւոցէ, եւ այս առաւանձեռնութեան
ի շնորհակալութիւն՝ Գաղղիացիք այն
Միթրայեէօզին անունը կոէք (3օյն)
գրին Ռըիշ վաճառական մ'ալ Պ. Մէ-
լաւ 500 ֆրանք նուիրելով, անով չինու-
ծին անունը Ալէէնքէն (Ալէէնական կա-
թիլէէնեան) գրուեցաւ։ Ռըիշ չորս Յոյն
ալ միաբանելով մէկ հատի մ'ստակը
նուիրելին, եւ անոր ալ անունը Լէ Բա-
թըր Ամի, (Չորս բարեկամը) գրուե-
ցաւ։ Չորրորդ մ'ալ նուիրուեցաւ հեւ-
նացիներէ, եւ անունը Մըարթիաթ (ըս-
պարտացի) գրուեցաւ։

Յուսաց այս նուէրները որչափ եւ
ծանրագին բանքեր չեն, մեծ նշողա-
կանաց տառիք եղած են յաղղեաց-
ւոց, եւ լրագիրք փառաւոր զօլնա-
նէր կը հրատարակեն Հեղինացւոց վը-
րէն:

W. G. L. L. L.

Թուր ք դեկտ. իրիկուն.
 Պաշտօնական տեղեկութիւն մը կը
 ծանուցանէ թէ դեկտ. 3-ին գիշերը
 Օրէն տը Բալտիկ զորապետն իմացուց
 կառավարութեան թէ Օրէնանը պար-
 տիլու եւ Լոարի ձախ կողմէ բաշտուի

Հարկադրեալ էր, կառավարութեան կարծիքն Օրէնանի մէջ դիմանալ էր. բայց որովհետեւ Օրէն զօրապետը կը տէր թէ չէր կրնար հոն դիմանալ, կառավարութիւնը գործելու ազատութիւնն անոր թողուց:

Դեկտ. 4 կէս օրին Օրէն զօրապետը հեռագրեց թէ միտքը փոխելով Օրէնանի մէջ դիմադրութիւն կը պատրաստէր: Պատերազմական գործող պատճառներով իրիկունքը Օրէնանի դնաց, բայց Շաբէլ գեղին տուեալ արգիլութեամբ իրաւաւորաց օգնութեամբ զինուորացիներէն, որք շողեկաւ քին վրայ հրազէն պարպելին:

Պաշտօնեայն այս առաւօտ թուր վերադարձաւ եւ խալիէր զօրապետին հեռագիր մը գտաւ կէս դիւրին քաշուած, որ կը ծանուցանէր թէ թշնամին ռմբակոծութեան սպառնալիք օրէնանի պարպուի ին առաջարկելով, խալիէր զօրապետն ընդունելու էր առաջարկութիւնը. յանուն Օրէն զօրապետին, եւ ծովային թնդանութիւնները դաւնէ եւ վառօդն ու ռազմավարքը ջնջելու ետեւ քաղաքը պարպելու է:

Բրուսիայից, կրակի կէս դիւրին Օրէնան մտան: Ուրիշ բանակաց հրամանատարներէն եկած հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ կարգաւորեալ կերպով ետ քաշուել են, բայց Օրէն տը խալաւին զօրապետէն լուր չկայ:

Բրուսիայէն

Վէրսայի 5 դեկտ:

Ֆրէստերիկ Շարլ իշխանը երեք օր շարունակ յաղթող պատերազմներով յառաջ քաշեց եւ դեկտ. 4—5ին գիշերն Օրէնանի քաղաքը գրաւեց՝ կայսրանն ու արուարձանն յարձակմամբ առնել ետեւ: 40 թնդանութեւ քանի մը հազար զերի առնուեցան: Թշնամին անդուլ կը հաղածուի. մեր կորուստը համարաւոր քիչ է:

Նոր տեղեկութիւնք Ֆրէստերիկ Շարլ իշխանին Օրէնանի տուեալ տարած յաղթութեան վրայ: 76 թնդանութեւ, բաղաձիւր զինուորական կառքեր, չորս զինեալ թնդանութեակիր մակոյկ, եւ 10000 զերի առնուեցան: Լօարի բանակըն ամեն կողմ ցրուեցաւ:

Գաղափարներ

Թուր 4 դեկտ:

Արեւելեան կողմէն լուր կուտան թէ թշնամին երկու անգամ Օրէնանի վրայ յարձակեցաւ ու ետ քշուեցաւ, երկրորդ անգամուն մեծ կորուստ ընելով: Հիւսիսային կողմը թշնամունքն անհանգիստ օրը կերպարանք մը կառնու:

Թուր 5 դեկտ. իրիկուն:

Փարիզէն դեկտ. 4 առաւօտուն (ճանաչող եղնելով Նանթ ինկած օգտւարիկ մը հետեւեալ պաշտօնական լուրերը կը բերէ: Չինուորական տեղեկութիւնները կը ծանուցանեն թէ Բրուսիայից դեկտ. 2ին առաւօտուն Շամբինիկ ու Պրիի մէջ տեղը Գաղղիացի բռնած զիւրքերուն վրայ յարձակեցան. պատերազմն առաւօտուն ժամ 7էն մինչեւ կէս օրը մէկ ժամանցած շարունակեց, եւ վերջապէս Բրուսիայիցը թործուեցին: Գաղղիացի զորքը ձեռքը թողնելու քաշուեցաւ:

Ուրիշ ճակատամարտ մ'ալ եղաւ նոյն օրը ժամ 8ին Նօթանի կողմը, ուր Գաղղիացիք Բրուսիացից յարձակումը վանելով իրենց դիրքերը պահպանեալ եւ դիւրին հոն անցուցին: Բրուսիայիցը կորուստը մեծ է: Տիւրքը զօրապետին բանակը դեկտ. 2—3 զինքը վէտէնի անտառին մէջ անցուց, եւ 3ին նորէն Մարն գետն անցաւ: Հիւսիս Տիւրքը զօրապետին իր զօրութիւններէն այն կէտին վրայ կը համախմբէ՝ գործողութիւններն յառաջ տանելու համար: Դեկտ. 3ին օրն առանց կրն:

ուի անցաւ: Նոր ճակատամարտներ կ'սպասուին:

Թուր 6 դեկտ. իրիկուն:

Պ. կամպէթթա հեռագիր մը քաշեց գաւառապետաց, որպէս զի վրատահար սուտ հանքն այն ձախող զրոյցները, զոր շարունակութիւնը կը տարածէ Լօարի բանակին վրայ, որպէս զի օրուրը վհապին ու թուլան. եւ կը վերջապէս այսպէս:

« Ճշմարտութեան ընաւ խոտորած չէք ըլլար հաստատելով թէ Լօարի բանակը հիմա գերազանց դրից մէջ է. իր պատերազմական հանգիստներն ամբողջ կեցած կամ զօրացած է, եւ պատերազմը նորէն սկսելու կը պատրաստուի թշնամունքի դէմ: Թող ամէն մարդ անյողաբար եւ քաջ ըլլայ: ամենքս մէկէն մեծ եւ վերջին ճիշդ մը ընենք, եւ Գաղղիա պիտի ազատուի »

Բրուսիայէն

Պէրլին 5 դեկտ. իրիկուն:

Երեւոյթականական ժողովին մէջ Տէլպորտը Նախագահը Պալիէլայի թագաւորին մէկ նամակը կ'արգելէ, որ Գերմանիայ կայսերական թագը կառավարէ Բրուսիայ թագաւորին:

Վէրսայի 6 դեկտ:

Թագաւորն առ թագաւորին. Օրէնանի մօտ 10000 էն. ալիք դերի 77 թնդանութեւ եւ 4 թնդանութեակիր մակոյկ դերի առնուեցան: Թերէրօզ զօրապետն յարձակմամբ առաւ Ժիտի, Ժանիէրի, Բրիւ, եւ ամբողջաւ երկաթ թուղին: Ինչ դիւրին Օրէնան մտած էր: Մանթայիցը զօրապետն ալ այսօր Ռուսն մտաւ ու թերօղ զօրապետն ալ:

Վէրսայի 6 դեկտ:

Պաշտօնական. Դեկտ. 4ին մեր 8րդ զօրաբանակին մասերը Ռուսնէն յառաջ քաշող Գաղղիական զօրաց կիսաբաժին մը վանեցին: 40 պատճառաւոր 480 զինուոր զերի լուսնելով: Դեկտ. 5ին մեր ալ թեւը նոր յաղթական կուլ մ'առնեցաւ եւ մէկ թնդանութեւ առաւ: Այս պատճառաւ Ռուսներ պահպանող Գաղղիական զօրքերը քաղաքէն մեկնեցան, եւ կէս օրէն ետքը կէտէն զօրապետը հոն մտաւ:

Պէրլին 7 դեկտ:

Մէքլեմպուրկի մեծ դուքսէն եւ կամ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ դեկտ. 2էն 4 իր բանակին ըրած կորուստն է 3200 մարդ. իսկ թշնամին 2000 մեռաւ եւ 14000 զերի կորուստ է:

Թուր 7 դեկտ. իրիկուն:

Վերջին անգամ իրաւ յաջողած քննութեան արդիւնքին հարաւոր, Օրէն տը Բալտիկ զօրապետը Լօարի բանակին ընդհանուր հրամանատարութիւնը խալիէր զօրապետին յանձնեց: Դեռ ընդհանուր հրամանատար մը կարգուած չէ: Պարպաքի զօրապետը Լօարի երկու զօրաբանակներուն կը հրամայէ, որք ամառ դիրք մը բռնած են: Նոր բան մը չկայ:

Լոնտոն 8 դեկտ:

Անգլ. Գօնա. 92
Օմս. Գօնա. բաց. 44/1—3/4
» Գօն. 44/1—1/4
» Նոր փոխ. 31
» Պանթա 42
Բանթ Գաղղ. 31/1—1/4
» Խալ. 33/1—33/4

Լիւթերու 9 դեկտեմբեր

Բաւարի, Մ. Ն. 0. 9/1—9
Ճակատած 40000 հակ.
Առաւարտը խիստ ծանր:

ԳՈՐԾԱՆԳՆԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

27 նոյ. ուրբաթ իրիկուն 49 24
28 » շաբաթ առաւօտ 49 23
բացուեցաւ 49 09
կէս օր 49 09

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՄԱՆԱՌԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐ

Վերջին քանի մը տարիներէ ի վեր գաւառացի ոմանց ազդեցիկներէն եկած բողոքներն եւ գլխաւորապէս անցեալ տարի Մշոյ եւ վանայ կողմերը բարբառոս քիւրտերէ գործուած յանդուգըն սրբապաշտութիւններն ու աւազակութիւնները գաւառացիս յաւաքին համայն ազգայնաց սիրաբ, եւ կայսերական բարեխնամ կառավարութեան ալ խորին ուշադրութիւնը գրաւեցին: Ստատիկ հրամանները զրկուեցան կարեւոր կուսակալութեան, ուսումնործները միտուեցան, շատերը գանուելով պատժուեցան, եւ ոճրագործութեանց ու քուսակութեանց նորոգումն արգիլուեալ եւ վեհ. Ստատիկ բարձր կամայ համեմատ օրէնքն ու արգելութիւնը թագաւորեցին: Եւ իր հաւատարմ հապատակներն անդորր եւ դոհ պահելու համար կարեւոր անօրէնութիւններ եղան:

Եւ յիշենք դարձեալ որ կայսերական բարեխնամ կառավարութիւնը Չարախանալի եւ ֆիւրստամայ կողմերը յատուկ քննիչներ զրկեց, որպէս զի այն տեղերու հայ ժողովրդաց գանդաւոր պատճառները քննուին, եւ անոնց հանգստութեան ու դոհութեանը համար պէտք եղած տնօրէնութիւններն ըլլան:

Ասոք ըլլալէ ետեւ ալ դարձեալ այն կողմերէն գանդաւորները պակաս չեն, դարձեալ բողոքներ կու գան Պատրիարքարան, եւ նորանոր բռնութեանց եւ ոճրագործութեանց սրբաւորանիկ նկարագրութիւններ կը տեսնուին լրագրութեւ, նորէն ազգայնաց սիրաբ կը յուլի, երեսփոխանագործութեան ժողովրդեան կողմէն, եւ ժողովն ալ նկատողութեան առնելով, յանձնաժողով մը կ'ընտրէ, որպէս զի Պատրիարքարան եկած բողոքագրերն ու հանրագործութիւններն աչքէ անցունելով, գանդաւորներու պատճառները քննէ, անոնց դարմանի միջոցները խորհի եւ տեղեկագրով մը երեսփոխանութեան ներկայացնէ:

Մեզ համար խնդիրը շատ պարզ է. գաւառացի մէջ պատահած չարագործութեանց զրկանաց եւ անիրաւութեանց պատճառները քանի մ'են, մեծ մասը ներքին, այսինքն մեր տեղիկութեան ու տղիկութեան թեւաւորութիւնը:

Թուենք:

Ա. Այն երկիրներուն մէջ, ուր քաղաքներն ու գեղերն իրարմէ շատ հեռու են, ուր լեռներ կամ անտառներ շատ կը գտնուին, եւ ուր հաղորդակցութեանց եւ հօկողութեանց միջոցները դժուարին են, աւազակութեանց առաջը բողոքներն առնուող ժողովարանն է:

Ասոր փորձը նոյն իսկ Եւրոպայի քաղաքակրթեալ երկիրներուն, եւ գլխաւորապէս իտալիոյ եւ Սպանիոյ մէջ ամեն օր կը տեսնուի իսկ Բուենասայրէս մէջ տեսնուածն ամենը կը գերազանցէ:

Բ. Այն երկիրներուն մէջ, ուր ազգային, ցեղական եւ կրօնական տարբերութիւններն եւ անոնց յարակից հին նախապաշարմանց եւ ատերութեանց մշակութիւններ կան, եւ ուր կայսերական կառավարութեան օրինադրած հաւատարմութեան սկզբունքը դեռ ընդհանրացած եւ բարուց ու սովորութեանց մէջ արմատ ձգած չէ, տկար ցեղը հրօրէն կարհամարհուի, եւ ստորին կամ տնարգ դիրք մը կ'առնենայ անոր առջեւ:

Գ. Ամեն ժամանակ եւ ամեն երկրի մէջ շար կամ անիրաւ մարդիկ պատահուածն են:

Կա չեն, որ իրենց նմանեաց՝ մանաւանդ. ազգեւ եւ տկար մարդոց վրէժնաւոր կապրին, շատ անգամ այնպիսի վարպետ հնարքներով, որոց դէմ օրէնքն անկարող կըլլայ խստանալ զրկելուց աղ խտութեանն ու ապիկարութեան պատճառաւ: Ոխալ կամ ձախող կերպիւ պաշտպանուած իրաւունքը՝ ճարտարութեամբ պաշտպանուած անիրաւութեանց կը յաղթահարին նոյն իսկ օրինաց տուէլ: Մեր գաւառաքղեան ազգայնաց մեծ մասին մէջ դժբաղդաւոր տղիկութեան այն տառաճան տիրապետած է, որ օրէնք եւ իրաւունք անմասօթ են իրենց, հետեւաբար իրենց իրաւունքը պաշտպանելու անկարող զրկանաց եւ անիրաւութեանց դիւրին օրն են:

Դ. Ինչ որ օրինաց գործողութիւններն արգարակիրով, աշխուրջ եւ տկարի պաշտպան են, հոն գրկանք եւ անիրաւութիւնք քիչ կը պատահին: Ուստի այն գաւառին մէջ, ուր կուսակալ լրկամկառավարիչը բարի, եւ անապառ մարդ է, ազգայնաց ժողովարանը ընդհանրապէս դոհ եւ հանգիստ է, եւ փոխարինուած կամ կառավարիչը երկրին վիճակն ալ անոր հետ կը փոխուի ի լաւն կամ ի յուլին:

Ե. Գաւառացի մէջ խօսքի ու ազգայնութեան օրէնքն անձինք, որոց մէջ շատ անգամ հայեր ուսկա չեն, ժողովրդեան աչքն այնչափ վախճուցած են, որ իրենց գէմ հրապարակաւ եւ յայտնապէս բողոքելու չեն համարձակիր. այս պատճառաւ է որ գաւառներէն եկած հանրագիրները շատ անգամ հակասական են: Մի եւ նայն անձինք՝ իրենց ստորագրած մէկ հանրագրին պարունակութեան հակառակ կը կ'ստորագրեն ուրիշ հանրագրի մէջ: Իրենց զրկանք ընող եւ զինա հայտնողներուն գէմ գաւառներն մէջ անդամ բողոքելու կամ վիպութիւն տալու կերիկչին, եւ այս կերպով ոչ միայն չարագործաց անպատիւ մնալուն պատճառ կըլլան, այլ եւ Պատրիարքարանն ալ սուտ կը հանեն Բ. Դրան առջեւ, եթէ թագրի գրած ըլլայ: Ասոր փորձը շատ անգամ տեսնուած եւ հետեւանքն ալ դժբաղդաւոր այս եղած է, որ Բ. Դուրը Պատրիարքարանի թագրերներուն կատարեալ լիստահութիւն չկըրնար ընծայել:

Զ. Այն գաւառացի մէջ, ուր տեղիկութեան օրինաց հմուտ հանճարեղ ծանրաբարոյ եւ ինքզինքին յարգել տալու եւ ակնածելի ընելու յաղողութիւնն ունեցող առաջնորդներ կը գտնուին կամ գտնուած են, այն տեղերու ժողովրդներն առաւել հանդիստ են, եւ այս բարեբաղդութիւնըն ունեցող վիճակներէ հաղի երբեք գանդաւոր կամ բողոք կու գայ Պատրիարքարան, վասն զի առաջնորդին խօսքն ազգայնութիւն ունի տեղական իշխանութեանց վրէժ, եւ զրկանաց կամ անիրաւութեանց դէմ կրնայ տկարները պաշտպանել եւ իրաւունքն արգարութիւն ձեռք բերել իսկ ուր որ ընդհակառակն՝ աղէտ ապիկար եւ անհոգ առաջնորդներ կան, տկարին իրաւունքը չկրնար պաշտպանուիլ, եւ հետեւաբար զանգաւորներն ու բողոքները պակաս չեն ըլլալ:

Ահա ատենք են ըստ մեր կարծեաց գաւառացի ոմանց մէջէն զրկանաց եւ դժգոհութեանց բնաբարձ ըլլալուն գլխաւոր պատճառները, որոց մէկ մասն թէ տեղական հանդամանքներն եւ տեղիկութեան օրէնքներն ու ճարտարները ճշդիւ չգործողութեան յառաջ կու գան, մէկ մասն ալ՝ եւ ըստ մեզ մեծ ազգայն մասը՝ ժողովրդաց տղիկութեան, իրենց իրաւունքը պաշտպանելու անբաւականութեան եւ առաջնորդաց անպիկարութեան կամ անհոգութեան:

Աստիճակով հասնելու և արդարեւ
նշանակաւ հարկ չկայ. ինքնին յայտնի
են. Յաջորդ թիւով կը ցուցնենք.

Երէկ Ընդհանուր Ժողովին իր Ընդ-
նիստին ըրաւ. Ղարաթիւս ընդ նախա-
գահութեամբ Ս. Պատրիարքին.

Առեւտրական և փողանորոգ բացա-
կայ ըլլալով, Ժամ 7-ին Ռոսիանէն է-
ֆէնտիկ առեւտրականութեան ատենապե-
տութեամբ ատենան բացուեցաւ ա-
ռանց մեծագոյն մասին, եւ ձրի եւ քրդ
նիստերուն ատենադպրութեանց վրայ
էրեւնիստական տնայն գիտողութիւն-
ներն առնուելէ ետեւ, մեծագոյն մա-
սի ներկայութեամբ յիշեալ ատենադ-
պրութիւնները վաւերացան. Յետոյ նա-
խընթաց նստին մէջ եղած որոշման հա-
մեմատ գաւառական յանձնաժողովոյ
անդամոյ ընտրութեան ձեւնարկուե-
ցաւ. Այս ատիւն ջերմ վիճարանու-
թիւն մը բացուեցաւ յանձնաժողովին
պաշտօնին վրայ, եւ չափաւորութիւն-
ներ առաջարկուեցան Ս. Պատրիարքը
այսչափէն, որ գաւառական բարոյք-
մանց այն մասը որ կայսերական կա-
ռավարութեան խնամոցն եւ չնորհա-
ցը կարօտին, իր նախարարական պարտա-
կանութեանն ու պաշտօնին վերա-
բերեալ ըլլալով, իրեն պէտք է թողուի,
իսկ յանձնախումբը խնդրոյն մի միայն
ներքին կամ ազգային մասին զբաղի,
Ժողովը որոշեց որ նախընթաց նստին
մէջ խնդիրն ինչ կերպով որ որոշուած
է, նոյն որոշման համեմատ կատարէ
յանձնաժողովն իր պաշտօնը.

Յետոյ ընտրութեան ձեւնարկու-
եալով, բացարձակ առաւելութեամբ
յանձնաժողովն անդամ ընտրուեցան.

- Գեր. Երեմիա Եպիսկոպոս
- Ներսէս Եպիսկոպոս
- Արմ. Ամբրոսիոս Վարդապետ
- Այվատեան Մատթէոս Էֆէնտի
- Դարակէօղան Կարապետ
- Խիթիւնեան Կ. Ս
- Խաճատարեան Օգոսէն
- Ղազարեան Բրիտանոստոս
- Փախաղեան Ստեփան

Գեր. Սիմէոն Եպիսկոպոս եւ Արմ.
Տ. Թոմասէն Մկրտան առանց բա-
ցարձակ առաւելութեան հետաւար զը-
ռէ ստացած ըլլալով այս երկուքին
վրայ երկրորդ անգամ քուէակութիւն
ընել որոշուեցաւ, եւ Ժամը 10 1/2
անցած ըլլալուն, յաւաքիկայ ուրբաթ
առուր մնաց.

Հետեւեալ յօդուածը վսեմ. Գ.
Ստեան Էֆէնտիկ զրկած է մեզ ի հը-
րատարակութիւն.

«Որպէս իր այս օրերս հրատարակած
մէջ յօդուածին մէջ կ'ըսէ թէ Ազգը
մեծ անկարութիւններով դարձաւ իր
իշխանութեան պաշտօնեայ կարգեց
այլ եւ այլ անձինք, որոնց կարողը կը
յիշէ եւ զիս, ու այն անձինքն, այդ ո-
կրկարութիւնները չպակեցողով, արժ-
գոհութեամբ վար առաւ գոնանք.

«Պօղոս պատրիարքին հրաժարու-
նին համար վերած փոխորդին մէջ էր,
կատարեալ անիշխանութեան ժամա-
նակ մը, որ դարձաւ իշխանութիւնը
ըստանձնեց խառն Ժողովը որոյ Առե-
ւտրական էին Աւրի օրէն խառն Ժո-
ղովը յայտարարութիւն ըրաւ թէ իր
առեւտրական պաշտօնին մէջ մի մի-
այն մէկ բանի պիտի աշխատի, օրինա-
ւորութիւնը վերահաստատուի, ահա
այն միակ անկարութիւնը որ առաւ
Ազգին, անկէ ուրիշ բան չը խօստացաւ
եւ չէր կրնար խօստանալ. իսկ այս
խօստանալը երբ կատարեց, ինքնին
քաջուեցաւ պաշտօնէն. Այլ թէ Ազգը
առեւտրական վար առաւ զիս, այլ
ազգային երեսփոխանական Ժողովը
նորէն կոչեց փառաբան Ժողովա-

կանութեան պաշտօնին, զոր եւ չը կըր-
ցայ ընդունիլ.

«Եթէ իմ կենաց ընթացքին մէջ ար-
դէն ստիպած չ'ըլլայի բանի մը հաւատ
չ'ընծայել, եթէ չգիտնայի թէ ո-
մէն բան կը մոռցուի եւ պիտի մոռ-
ցուի, համարձակութեամբ կրնայի ը-
սել թէ ոչ ոք ինծի չ'աչի դժուար պա-
րագայից մէջ գտնուեցաւ, ոչ ոք հո-
մակութեանն ու գոհութեանն այնպիսի
ցոյցեր յայտարար չ'ըլլան կողմէն. Այս
համակարգութիւնը զիս չը ձգեց, եւ
այն էր որ զիս եկաւ գտաւ եւ պար-
տաւորեց որ նորէն մտնեմ ի պայքար
ազգային.

«Ահա այսքան հեռի է Օրսողին
գրածը ճշմարտութենէն. »
28 նոյ. 1870
Ինքա թաղապար Գ. Ս. Ստեան.

26 նոյ. 1870 խաղաղ
Ինքա թաղապար Գ. Ս. Ստեան.

Յատարանաց շարժ օր նոյ 21,
ընդ ներկայութեամբ Գեր. Ներսէս Առ-
բաղան Զոր եւ բարեկրօն քահանայից,
Ժողովն մէջ հաստատուած Որոշումին
պարզեւարարութեան հանդէսն կատար-
ուեցաւ, որ թէ եւ երկուսն ալ հանդի-
սականք ալ ներկայ էին, բայց ոչ այնչափ
թիւով որ կը յուսարուէր. Ասի ճշմարիտ
հայու մը սրտին ցաւ մեծ կը պատճառէ.
Եւ իսկ այնչափ կը յուսայի թէ նոյն օր
բաւական հանդիսականներ պիտի զըտ-
նուէին ինչ, նա մանաւանդ մեր սեռին
որոնց աւելի պարտաւորութիւն մ'է արի
Բայց քանի մեծ եղաւ զարմանքս, երբ
տեսայ որ տար ազգէ ու զանազան թա-
ղերէ եւ մինչեւ իսկ իւսկիւտարէն մեծա-
ւոր անձինք փութացեր էին հոս պալ, եւ
Խաղաղեցին զեւ կը պակեցը մեծաւ մա-
սամբ. Եւ այս մասին կը լսեմ եւ իմ
կողմէն իրեն ազգային իրական սեռէ
անհատ մը կը փութած հրապարակու չը-
նորհակարութեան յայտնել նոյն Որոշումին
հիմնով Մեծարող Որոշումի արկնով որ իր
ընտանի ազգայնութեան մասն ներդա-
թեանց տոկոսով բաւական ատենէ ի վեր
խել մը որքան իր չորքը տաւ քահա-
ղութ մօր մը պէս անոնց հայ ու լոյս կը
շարժէ ազգայնութեամբ Այս, ազգայնոյ մը
ըսածին պէս, ստույգ է որ ազգին մէջ ցարդ
այսպիսի բարի նպատակի մը ոչ ոք ձեռ-
նարկեց. Այս, ինքն մէջ միայն յառաջ
կը տանի վեր այս բարի նպատակ եւ օր
յաւուր կը ցուցնէ զիւր աշխատութեան
պտուղն.

Մեծապատիւ Էֆէնտի, զրկեալ ներա-
ծին չափ այս երկուքը զրկելով կը վեր-
ջացնեն խօսքս, եւ նախկին հետ նոյն
օրը յիշեալ Որոշումին մէջ անհնղ որքե-
րուն խօսած երկու ճառից պատճեններն,
ներկայեալ ձեզ կ'ուղարկեմ, որպէս զի
զանք ալ ձեր ազգայնութեան լրացող մէջ
զեւտեղիւ բարեհաճելով իմ չըսած ու
լսածս իրենք իրենց կողմանէ յայտենն.

Մնամ Տ. Ն. Գ.

Մշտ Էֆէնտի Էֆէնտի Էֆէնտի
1869 Յուլի 24
(Յուլի 24-ին 1869 թ. 1026)

ՆՅՅԵԱ ԳԵՂ. ՆՅՅՈՅ

Այս գեղը հին գեղ է, ասոր մէջ չի-
մո վիցն կ'ո՞ր ինքնին չափ Հայոց անոր
կան, եւ գրիթ երկու տուն կրնայ իր
ապրուստը ընել. միւսները աղքատ են.
գեղի բոլորիքը քրտար են. այս երեք
չորս տարի է, որ Արանու կողմերէն
Պէյզաւոն ըստած Մայէլալիթ գողան
քրտարը բարձր Գոսթր եկեր են. ա-
նոնք իրենց օտար դարձեալ դառնին ու
Արանու կողմերէն չեն կարեր. միշտ եւ
չորսունայ կայ Հայեկի գեղի խնդ իրեւ
տան վրայ են, կողման Դիւալունքով կը-
նարան, կարան, կողման, կ'ծեմն, ու
կը հայտնին, եւ վերջապէս ուղածնուն
պէս կրնեն, այս Պէյզաւոնը առնէ Մայէ
կալիթներէն բարբարոս ու վատ են. ու-
սոնք հիմա բանտարկեալ կողմ Դիւալունք
Այս անգամ ժամանակ չըլլալով, յա-
ջար թուր կը թողուք հրատարակու-
թիւնը.

Ծ. խոր.

հօրեղօր որդիքներ ու ազգականներն
են, որ Արանու կողմերը մանաւանդ
Արանու աւերեցին, քանդեցին, տարին
դաշտին սոս տները. Արանու կողմէն եւ
Արանու հարկի քիչ ցորեն լոտի կառ-
նեն. կ'ըսեն, այս բռնակը Հայեկ կու-
ղան, եւ Հայեկի հայերը պիտի բաժնան
իրենց նստած տեղ Գոսթր տանին, եւ
վերջ բաժնենք խեղճ Հայեկի ոչ կը-
նեն.

ՅՈՒՆԻՆ ԳԵՂ. ՆՅՅՈՅ

Այս գեղը գրիթ գաշտիս երեւելի
գեղերէն է, գեղացի հայերը ներդաւին
կ'ընեն հաճի Ասէթ աղային, որ Խարթոս
գեղը թափու ըրած է. Խարթոսը Յրօքի
չաւ մօտ է, յառաջ Երօքի փայտի ժա-
մանակին, որ Յրօքը իր գեղն եղած է,
եւ Խարթոսը չէն, իր գեղը լեցնելու հա-
մար Խարթոսի բնակիչները վերցուցեր ու
Յրօքը բերեր է, բայց Յրօքը գեղացուց
վրայ Խարթոսի միւլը. դարձեալով ար-
քունի վերկուս ալ յիշեալ գեղացուց վրայ
գրած է. միայն եւս համար. Ասէթ փա-
սայի ժամանակին Խարթոսը Խարթոսայ
ցոյց տուած են, փայտն ալ Մշոյ տն ժա-
մանակի աղաներուն տուած է առ գեղի
հողը. քանի տարի այսպէս աղաները թա-
նի բարդ խոտ իրենց համար դարձեալ
Յրօքուց քաղել կուտային. միշտ մը
այսպէս կ'ըրթայ, հաճի Ասէթ աղան, որ
միշտ Յրօքը գեղ եղած է. եւ իրեն մա-
րապաներ ունի, եւ մինչեւ ցարդ Խար-
թոսի աչք ձգելով թափու ընկու ջանք
ըրաւ. Խարթոսը երկու ուրիշ Խարթոս-
ներ ալ ունի. Կաթիլեան ու Կոթիկիւրան.
ասոնք ալ թափու են Խարթոսի հետ,
Յրօքին իր չնուած քի ջարերը միշտ Խար-
թոսի ցորեն բերածէ գեղի հիմը գրուե-
լէն մինչեւ ցարդ. հիմա յիշեալ հաճի Ա-
սէթի աղայ ինչ Ասէթը որ հողին վրայ է
նստած, չ'ըսուէ քար բերին, իրենց նա-
խընթաց արած եղաւ յայն ճամբան
իւր միշտ արած եղաւ յայն ճամբան
եւ տեղը գնացած է, կարգիլէ չի թողու-
եւ իրեն գեղի ու Յրօքի շուրջ, որ մէկ
ձորէ կ'ընէ, ինքն իր արտերը ջրէն ըզ-
կընէ. Յրօքուց կ'ըսուէ, երբ անուանի ու
աղայ է աղան, քահաղայ չեն կրնար ընել.
եւ Եպիսկոպի կ'ըսեն. կ'ըսեն, թէ որ ժա-
մանակն այսպէս մնայ.

ԹԻՆ. ՆՅՅՈՅ ԳԵՂ.

Թիւ գեղը Հայոց հին գեղերէն է. այս
գեղի մէջ իրեն բնակութիւն գրած է Եֆի
Մօթաֆան եւ իր ազգականներն, որ գե-
ղի էֆաֆը իրն է. նաեւ բնակեցուցեր է
հոս քահաղայ յիսունի չափ աներ, որ-
քան որ կէսը Փախիթութեան անունը ա-
ռած են վրանին, բայց զոչ աւաղակ ու
բարբարոս են շատերը. հայոց աներ կ'ըմ-
տան կ'ըզուեն, ուղածնին կանան, սագին
անդին կ'ըրթան երեւելիները կողմակուտ,
ինչպէս Այս Բօճանու Վանքին գո-
ղութեան ստալին մասը այս գեղէն էր.
Եֆի Մօթաֆան խեղճ հայերուն լա-
արտերն ու չայիւրները լոտի ատենով
թափու ըրած է. բնաւ գեղացին խօսել
ու գողանալով կը կրնայ. վանքի զաւակն
եւ յայտնի արտաւոր կարող մեծ քիււ-
ներ կը հանցէ, եւ մինչեւ անգամ ըս-
պանուելէ կ'ըմտան, տարին լոտ յա-
ռաջ քահաղայ մը իր կայի մէջ քնած
ժամանակին ի գիշերի մօրթուեր է. չորս
հինգ տարի յառաջ այս գեղացի տէր Թա-
ղոսի տունը գողութեամբ մտնալով բա-
ւական տոտի եւ այլ ուրիշ բաներ տա-
րած են. վերջապէս իրեն տէր կ'ընաւ.
նայ խեղճ հայոց վրայ գրեթէ այս Եֆին
ձեռքէն շատ տներ զաւակներ գացեր են,
եւ ինքն այսպէս մնայ, ու իր բնած
ձառքային չ'ըսանայ, մնացած հայերն ալ
կ'ըրթան, չեն կրնար մնալ կան ուրիշ
ներքին ցաւեր եւ մեծ բրածներ յիշեալ
գեղացին ժամանակին կ'ապառ որ դարձ-
եալ խօսի անուանին, բայց յայտնի խօ-
սիլը անկարելի կ'ընենցէ.

ՅՈՒՆԻՆ ԳԵՂ. ՆՅՅՈՅ

Այս գեղը խաւարիս նախկին գե-
ղերէն է, ասոր չորս կողմերը քրտար են,
այս գեղի հայերը շատ խեղճ ու ողորմելի
են, բնաւ տուն չ'կայ որ ձգարանի,
կայիւսանի, եւ ուրիշ կառանքներ քրե-
տեր այս գեղը չ'ըսն, կողմին կառանքն,
կուտեն, եւ կ'ըմտեն, ու կ'ըզուեն. զէզ
կարեն, նոյնպէս մարազներ, այս ամէն
արարներն յետոյ ձգարանի Այս աղայի
զարպաղն, որ այս քանի տարի մարազս-

պանութեան պատճառաւ ձգարանիներէն
փախչելով եկեր է կողակ գեղ կ'ըսուի.
կողակը Պոլսիցի գեղերէն է, եւ Պոս-
թաքէնտի մօտ. այս պատճառաւ ձգարա-
նին խաւարիս պաշ մոտ խաւար է կ'ընէ
զինքը. իր մարդիկն ու աղայներ կողակի
մէջ հայոց կ'ընենք չեն թողուցած կառ-
մաւ ու ապամայ, այս ձգարանի Կին
բարբարոս է, յայն աստիճան փախչուե-
ցած է հայերուն որ բերան բռնալ չեն
կրնար. կրպէ անունով հայուք աղջկայ
դարձեալ ասոր տղան աչք կ'ընէ, խեղճ
հայը կ'ըմտայ. որ պիտի աղջկան տանէ,
կը փախցնէ խալի կը տանէ, եւ ինչ կու-
տայ ամուսնութեան, հիմա ուրիշ աղջիկ
մը դարձեալ յիշեալ կրպէն անէն, որ ա-
նոր աչք ձգած է, եւ կուտեն է անեւ-
լու. վերջապէս կողակը ամէն կողմէն
իրն է, եւ հայը գեղի պէս Պոսթաքէնէ
տու մէջ բրածներն անկարելի են, որքան
ցորեն ուղեկայ կուգայ կ'ըզուէ կ'ըտ-
նայ, կը տանէ, տարին մէկ կամ երկու
անգամ փախչելով ու բռնեցող, եւ երբ
տուն մը տալու չ'ընի, անպատճառ մնաւ
հայցիկ կուտայ, այս դարձան կողակ
ցորեն ամէնքն կ'ըմտէ, հայ տունէն չի-
տար, երկու օր վրայ չանցնելով գիշերը
հայուն գողութեան կ'ըրի, գողութեան
կ'ըմտելուն ու գողմէ մը այն տան գո-
մէնքէն կ'ըմտան, անոր գողմէն ալ
չէ եղած, որ ցորեն չէ տուեր իրեն, ու-
րիշ աղքատի մը եղած է, որ միւսի իր
ապրուստը անով էր. Զախիւր երբ Ս.
Բօճանու Վանքը կ'ըզուցանէ, եւ Պոս-
թաքէնտու կուտան կանցնին, տեղի քա-
հաղայի կ'ըրուցէ, բանը կառավարութեան
կը հանի, Զախիւրը Ապրուայ Զախի-
ներէն կ'ընին, երբ ձգարանի կ'ըմտայ, որ
քահաղայի գողացը կառավարութեան հա-
տուցած է, կուգայ խեղճին վրայ, բաներ
ու հայտնեցներ չ'ըմտար, որ չ'ըսի. հինգ
օր վրայ չանցնելով իրենուն բարդ
ցորեն օրայ վառել կուտայ յիշեալ քա-
հաղային, երկու անգամ մարդիկ կ'ըրի
քահաղայն սպաննել տալու, կուտան ժա-
մանակ չեն գտնար. այս քահաղայն կա-
րին կ'ըրթայ, ճանապարհին մարդիկ կը-
զնէ դարձեալ այս քահաղային ողորմե-
լու, բարեկամները խաղ կուտան ճա-
բան կ'ըմտէ, եւ կառավարի այսպէս կը-
նեն տէրութեան հայատալաց սա բարբա-
րոսները. ոչ միայն հայոց այլ եւ այն
երկրագործ եւ խեղճ միւսկիւններուն որ
անոնց թէ ճախին լոս լինի, հայերէն
եւ միւս ազգերէն բարձր է.

ԽԱՆՏՐԱՍ ՆԱԽԻՅԷ

Խանտրիսը քանի կտոր գեղեր ունի,
Պոսթաքէնտին ի զատ ամէնքն ալ միւս-
կիւններ են եղած, ասոնք երկրորդորդ եւ
խեղճ ու անմիւս մարդիկներ են, հիմա
չատերը բարբարոս քրտարուն երեւին
գողութիւր գացեր են. ձգարանի կողակի
կ'ընէ, կուտեն, ու կ'ընեն, այսպէս այն
սղորմելի միւսկիւններուն ուղածը, կանուէ.
պաշ մոտ խաւար է ինքն կուտէ
եւ կ'ըրթան կուտայ Մշոյիցի ասոր հա-
մար ինչպէս հայն ասանկ ալ ասոնք ոչ
կրնան եւ ոչ կ'ըմտան, թէ որ ձար-
պաղն մնայ այսպէս, բոլոր Խանտրիսի բը-
նակիչները ցիւ ուցան կ'ընին անպատ-
ճառ.

ԳՐԹԱՆԻ ԳԵՂ. ՏԱՃԱՅ

Այս գեղի բնակիչները միւսկիւն երկե-
րագործներ են. ասոնց ցաւը կրկնակի է.
ասոնց երեք բոլորը քրտար են. ձեպ-
րանցին մէկընէ. Սայտանցին մէկ զիւն,
եւ միւսէն Խարաճանցի բոլորը միշտ այն
գեղի մէջն անպակաս են. կուտեն կեր-
թան, կառնեն կուտեն, խեղճ գեղացին
ձայն չկրնայ հանել. վան զի զէզ կըլա-
ռեն. եզ ու կող կ'ըզուեն ու գողնալ
կուտան եւ. ուրիշ գողանքի միւսները կը-
հացնեն ասոնց. քանի մօտ հայու տը-
ներ կան այս գեղի մէջ բնակիչ. բայց
իրենց ապրուստ ընողները երկու տըն-
ւորներ են. երեսուն քիւլ գարի անցեալ
կային մէկ տունը կուտենայ, երեսուն
քիւլ գարին. երկու կամ երեք քիւլն
իրեն համար կ'ըմտան, միւս ամէնքը
քիւլի ձիւրու կ'ըրթուի. նոյնպէս ալ
միւս իր դրացիներուն. թէ որ Բ. կու-
սանկայի գալտեան լուրը չը լինի, ցարդ
անպատճառ քակուած էին ու գողթած
գողացած.

